

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора економічних наук, професора
Савельєва Євгена Васильовича на дисертаційну роботу
Сириченко Наталі Сергіївни на тему «Розвиток міжнародного
інвестування в умовах глобальних трансформацій», яку представлено до
захисту у спеціалізованій вченій раді Д 11.051.03 у Донецькому
національному університеті МОН України (м. Вінниця) на здобуття
наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини**

Актуальність теми дослідження

Світова економіка на сучасному етапі розвитку поступово перетворюється в органічно інтегровану систему національних економік через їх макро, мезо, мікроінститути та інституції. Тенденції та суперечності, які склались у світовій економіці, свідчать про те, що вже практично визріла та загострилась актуальність формування нового соціально-економічного устрою, який повинен відповідати викликам сучасності. В умовах глобальних трансформаційних змін однією з найактуальніших складових еволюційного розвитку є міжнародна інвестиційна діяльність як дієвий засіб забезпечення національних економік необхідними ресурсами. Необхідність формування сучасної архітектури світової економіки обумовлює доцільність дослідження тенденцій розвитку процесів міжнародного інвестування з виокремленням дієвих механізмів їх регулювання та з урахуванням особливостей регіонального розвитку в умовах глобальних трансформацій.

Враховуючи вищезазначене, актуальність представленої дисертаційної роботи, в якій поглиблено теоретико-методологічні основи дослідження процесу міжнародного інвестування на етапі глобалізації світової економіки та розроблено науково-практичні рекомендації щодо розвитку міжнародного інвестування в умовах глобальних трансформацій, не викликає сумнівів.

566/01.1.3-45
в/д 16.06.2016

Наукова новизна отриманих результатів

У процесі дослідження здобувачем одержано ряд науково нових результатів, які розкривають особистий внесок автора у розробку проблеми та характеризують новизну роботи:

в рамках поглиблення теоретико-методологічних засад міжнародного інвестування розроблено *генезис теорій інвестування*, що підкреслює значущість міжнародних інвестиційних процесів як чинника розвитку світової економіки на різних етапах її становлення (с. 20-22);

розширено понятійно-категоріальний апарат міжнародної економіки, зокрема надано авторське визначення понять: «*міжнародні інвестиції в умовах глобальних трансформацій*», під якими запропоновано розуміти вкладення власних, запозичених або залучених ресурсів у формі матеріальних, фінансових, інтелектуальних цінностей в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, як на короткий, так і тривалий період, за межами країни, індивідуальними або /і інституціональними інвесторами, та утворення на цій основі державно-транснаціонального капіталу з метою отримання прибутку (доходу) і /або досягнення позитивного соціального ефекту (с. 34); «*інвестиційна стабільність*», яку визначено як стійкий стан довгострокового вкладання капіталу з точки зору прогнозованості грошових потоків, прибутковості за сприятливих умов в країні і гарантії страхування інвестиційних ризиків (с. 147);

поглиблено науково-кількісні засади оцінки інвестиційної привабливості, зокрема запропоновано *інтегральний індекс інвестиційної привабливості країн*, використання результатів апробації якого дає можливість оцінити вплив факторів-індикаторів соціально-економічного розвитку на інвестиційну привабливість країн, що сприятиме досягненню компромісу інтересів між інвестором і реципієнтом інвестицій (с. 97-101);

в рамках визначення перспективних напрямів розвитку міжнародного інвестування запропоновано *організаційно-економічний механізм стабілізації економічного зростання країн в умовах глобалізації*, складові якого, характеризуючись автономністю на макро-, мезо-, мікроекономічному рівні, консолідують всіх учасників у процесі досягнення стратегічної мети –

поступального економічного зростання країн за рахунок інвестиційного компонента (с. 148).

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій

Комплекс наукових здобутків, висновків, розробок здобувача представляє собою обґрунтовані й достовірні результати дослідження.

Дисертацію побудовано на засадах використання загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: діалектичного методу наукового пізнання економічних процесів і явищ, теоретичного та логічного узагальнення, системного, статистичного та економіко-математичного аналізу, міжсистемних трансформацій та ін.

Отримані результати базуються на використанні офіційних матеріалів і публікації комісії ООН, Міжнародного валютного фонду, Світового банку, законодавчих і нормативно-правових актів України, даних Державної служби статистики України, Національного банку України, АТ «Укресімбанк», монографічної та періодичної літератури, а також результатів власних досліджень автора.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційну роботу виконано відповідно до тематики науково-дослідної роботи кафедри міжнародної економіки Донецького національного університету МОН України (м. Вінниця) за держбюджетними темами: «Підвищення ефективності міжнародної економічної діяльності України в інтеграційних об'єднаннях: регіональний та галузевий аспект» (номер державної реєстрації 0106U012484), «Розвиток старопромислового регіону на засадах інноваційної стратегії та трансферу знань» (номер державної реєстрації 0111U009621).

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів

Отримані результати дослідження мають теоретичне значення, яке полягає в поглибленні теоретико-методологічних основ дослідження

міжнародного інвестування та розробці науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення економічного зростання країн за рахунок міжнародного інвестування в умовах глобальних трансформаційних змін.

Практичне значення отриманих результатів підтверджено їх використанням в діяльності Верховної Ради України, Вінницької обласної державної адміністрації, Донецької Торгово-промислової палати (м. Маріуполь), ПАТ «Укрсоцбанк» (м. Запоріжжя), а також у навчальному процесі Мукачівського державного університету МОН України, Донецького національного університету МОН України (м. Вінниця) при викладанні дисциплін «Міжнародна економіка», «Міжнародна економічна діяльність України», «Міжнародна інвестиційна діяльність», про що свідчать довідки, наведені у Додатках до дисертації.

Зауваження та дискусійні положення до дисертації

Незважаючи на ряд отриманих науково значущих результатів, робота не позбавлена певних недоліків, до яких слід віднести такі:

1. Досліджуючи систему інститутів міжнародного інвестування, дисертант наводить інформацію описового характеру (с. 24-26). Не піддаючи сумніву необхідність дослідження інвестиційної складової міжнародного інвестування, представляється необхідним надання висновку щодо напрямків удосконалення системи інституційного забезпечення даного процесу. Тим більше, що в пропонованій концептуальній схемі формування єдиного міжнародного інвестиційного простору (рис. 1.3, с. 27) наголошується на необхідності гармонізації зовнішньоекономічної, податкової, валютно-фінансової політики в рамках єдиного міжнародного інвестиційного простору.

2. Конкретизації потребує теза, що інвестиційні ризики виступають складовою інвестиційної привабливості країн (с. 49), що знайшло також відображення на рис. 1.5 (с. 48). Мова має йти не лише про власне ризики, а про обов'язковість їх мінімізації або нівелювання прояву, що в дещо іншому ракурсі дозволяє поглянути на проблему формування інвестиційної привабливості територій і створює аргументи на підтвердження тези, що

«кожен об'єкт інвестиційного ринку має власну інвестиційну привабливість» (с. 50).

3. На с. 68 автор стверджує, що глобалізація – це наслідок посилення конкурентної боротьби капіталу на світовому ринку при дефіциті природних ресурсів. Однак не можна погодитись, що термін «глобальна ринкова конкуренція» необхідно розглядати виключено у вказаній площині, без урахування конкуренції у сфері реальної економіки, продукції галузей матеріального виробництва тощо. Тому термін «глобальна ринкова конкуренція» потребує визначення, в яке має вкладатись більш широке розуміння, ніж те, що викладене. Тим більше, що на с. 69 зазначено, що вільне переміщення капіталу має стимулювати розвиток виробничих сил, що, вочевидь, має відбуватись відповідно до потреб реального сектору економіки, а на с. 76-77 йдеться про інтернаціоналізацію саме виробництва як прояв глобалізації.

4. Слід відзначити наявність певного протиріччя в процесі викладення результатів аналізу можливостей міжнародного інвестування з метою забезпечення економічного зростання в умовах глобальних трансформацій. Так, на с. 105 стверджується, що міжнародні потоки ІІІ є менш чутливими до кризових шоків у порівнянні з міжнародними кредитами або вкладеннями в іноземні цінні папери. Однак якщо звернутись до даних рис. 2.13 (с. 105), який відображає динаміку темпів зростання прямих і портфельних інвестицій у світовій економіці, то амплітуда коливань є абсолютно тотожною, що спростовує висновок автора щодо різної стійкості вказаних видів інвестицій до проявів глобальної кризи.

5. В рамках аналітичної частини дослідження зроблено висновок, що міцні інвестиційні позиції країни є запорукою макроекономічної стійкості (с. 110), базуючись на якому у третьому розділі запропоновано організаційно-економічний механізм стабілізації економічного зростання країн в умовах глобалізації за рахунок міжнародного інвестування (рис. 3.1). Однак результати аналізу статистичних даних містять висновки, які вступають у протиріччя з вищенаведеною тезою і відповідно – вимагають додаткового обґрунтування дієвості наведеного механізму. Зокрема, йдеться

про суттєве падіння обсягів прямого інвестування в розвинутих країнах на користь країн, що розвиваються (с. 106-111), хоча стабільність економічного розвитку першої із вказаних груп країн є беззаперечною. Тим більше, що на с. 115-116 дисертант робить висновок щодо відсутності суттєвого кореляційного зв'язку між економічним зростанням і іноземним фінансуванням в групі розвинутих країн.

6. Ґрунтовним є представлений аналіз впливу іноземних банків на процеси входження України до світової фінансової системи в процесі глобалізації (п. 2.3). Динамічні зміни у структурі капіталу національної банківської системи свідчать про суттєву активізацію даного процесу (с. 125). Цілком погоджуємось з автором, що для України подальша інтеграція у світові та європейські фінансові ринки є неможливою без проведення зваженої протекціоністської політики (с. 126), зокрема необхідно уникнути ускладнень розвитку банківської системи, запобігаючи надмірному збільшенню участі іноземного капіталу на ринку України. У зв'язку з цим виникає два питання: по-перше, до якої межі; по-друге, чи достатньо наявних інституційно-нормативних важелів, чи наявне законодавство потребує удосконалення?

Відповідність дисертації нормативним вимогам

«Порядку присудження наукових ступенів» та інших документів

Висловлені щодо роботи зауваження не знижують загальну позитивну оцінку проведеного дослідження «Розвиток міжнародного інвестування в умовах глобальних трансформацій», яке представляє собою цілісну завершену наукову роботу, містить науково нові результати, має теоретичне та практичне значення.

В роботі здійснено досягнення поставленої мети та вирішено окреслені задачі дослідження. На основі отримання достовірних наукових результатів вирішено важливе наукове завдання – сформовано цілісний теоретико-методологічний та аналітично-організаційний інструментарій дослідження розвитку міжнародного інвестування з урахуванням проявів глобальних трансформацій.

Вищезазначене дозволяє стверджувати, що представлена дисертаційна робота відповідає вимогам п. 9, 11, 12, 14 «Порядку присудження наукових ступенів».

Загальна оцінка дисертації

За формальними та змістовними ознаками дисертаційна робота «Розвиток міжнародного інвестування в умовах глобальних трансформацій» відповідає всім встановленим вимогам, а її автор Сириченко Наталя Сергіївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Офіційний опонент
завідувач кафедри
міжнародної економіки
Тернопільського національного
економічного університету
МОН України,
доктор економічних наук,
професор, Заслужений діяч
науки і техніки України

С. В. Савельєв

С.В. Савельєв

